

ECB banku uzraudzība: VUM 2016. gada prioritātes

Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) 2016. gada uzraudzības prioritātes iezīmē uzraudzības jomas, kam 2016. gadā jāpievērš īpaša uzmanība. To pamatā ir novērtējums par galvenajiem riskiem, kas apdraud ECB uzraudzībā esošās bankas, un, tās nosakot, ņemtas vērā ar ekonomisko, regulējošo un uzraudzības vidi saistītās būtiskās norises.

Galvenie riski, ar ko sastopas VUM bankas, noteikti sadarbībā ar valstu kompetentajām iestādēm, izmantojot kopējo uzraudzības komandu veikumu, ECB makrolīmeņa un mikrolīmeņa analīzi, kā arī ārējo institūciju ziņojumus. Atzīts, ka būtiskākais no konstatētajiem riskiem ir uzņēmējdarbības modeļa un pelnītspējas risks, kam seko pārējie būtiskākie riski, kuru svarīgums dažādās VUM iesaistītajās valstīs ir atšķirīgs – kredītrisks un paaugstināts ienākumus nenesošo kredītu līmenis, peļņas meklējumu tendences virziena maiņa, ētikas un pārvaldības risks, valsts risks, ģeopolitiskais risks un pieaugošā jauno tirgus ekonomikas valstu ievainojamība, IT un kibernetizācijas risks un banku spēja pildīt jaunās regulatīvās kapitāla prasības.

Lai nodrošinātu, ka bankas efektīvi strādā pie šo galveno risku novēršanas, VUM apstiprinājusi piecas augsta līmeņa prioritātes, kas noteiks uzraudzības darba virzienu 2016. gadā. Tās ir 1) uzņēmējdarbības modeļa un pelnītspējas risks, 2) kredītrisks, 3) kapitāla pietiekamība, 4) risku pārvaldība un datu kvalitāte un 5) likviditāte. Saistībā ar katru no šīm prioritātēm tiks veiktas vairākas uzraudzības iniciatīvas. Lai tās pilnībā īstenotu, dažos gadījumos būs nepieciešams vairāk nekā gads.

Nevajadzētu uzskatīt, ka iepriekšminēto risku, kā arī uzraudzības prioritāšu saraksts ir pilnīgs. Banku līmenī var būt jāveic atšķirīgi uzraudzības pasākumi, ņemot vērā katras kredītiestādes specifisko risku profilu. Tomēr šīs prioritātes ir būtisks instruments, lai pienācīgi saskaņoti, proporcionāli un efektīvi koordinētu dažādās bankās veiktos uzraudzības pasākumus, tādējādi veicinot vienlīdzīgu nosacījumu piemērošanu un spēcīgāku uzraudzības iedarbību.

Uzraudzības darbība:

banku pelnītspēju veicinošo faktoru tematiska pārbaude

Uzņēmējdarbības modeļa un pelnītspējas risks

Galvenais risks saistās ar banku uzņēmējdarbības modeļiem un pelnītspēju. Abās šajās jomās sarežģījumus rada augstais aktīvu vērtības samazināšanās līmenis un ilgais zemu procentu likmju periods. Turpinot saistībā ar banku uzņēmējdarbības modeļiem iesākto darbu un pamatojoties uz pelnītspējas analīzi, 2016. gadā VUM jomā tiks uzsākta tematiska banku pelnītspēju noteicošo faktoru pārbaude uzņēmumu līmenī dažādu uzņēmējdarbības modeļu apstākļos. Pelnītspēju noteicošo faktoru analīze palīdzēs identificēt bankas ar strukturāli zemu pelnītspēju. Šajā kontekstā īpaša uzraudzības joma būs veltīta pārbaudei, kurā tiks noskaidrots, vai pelnītspējas sasniegšanai izmantotie līdzekļi ietver kredītu standartu atvieglošanu, plašāku īstermiņa finansējuma izmantošanu vai riska pozīciju palielināšanu neatbilstoši norādītajai bankas vēlmei uzņemties riskus.

Uzraudzības darbība:

INK darba grupa

9. SFPS tematiska pārbaude

Kredītrisks

Ja ienākumus nenesošo kredītu (INK) līmenis ir paaugstināts, uzraudzības pasākumiem jābūt stingrākiem. Vairākās VUM valstīs, īpaši tajās, kuras smagi skārusi krīze, galvenais faktors, kas rada bažas, ir nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām izsniegto kredītu kvalitātes pasliktināšanās, kā arī kredītu standartu pavājināšanās. INK darba grupa iepazīstas ar situāciju iestādēs ar augstu INK līmeni, lai ierosinātu turpmākos pasākumus. Turklāt detalizētāki uzraudzības pasākumi veikti saistībā ar riska darījumu koncentrāciju tādās jomās kā, piemēram, nekustamie īpašumi. Vēl viens ar kredītiem saistīts jautājums ir 9. SFPS "Finanšu instrumenti" (Starptautiskais finanšu pārskatu standarts) īstenošana. Tiks veikta tematiska pārbaude, lai novērtētu potenciālo 9. SFPS ietekmi uz banku uzkrājumu veidošanas praksi un to, kā bankas gatavojas tā ieviešanai.

Uzraudzības darbība:

iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa kvalitātes un konsekvences pārbaude

banku iekšējo modeļu pārbaude

Kapitāla pietiekamība

Augsta prioritāte VUM darbībā 2016. gadā joprojām būs kapitāla pietiekamība. Centrālie jautājumi ir iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa, t.sk. banku iekšējās stresa testu veikšanas spējas, kvalitāte un konsekvence un uzraudzības stresa testu, piemēram, Eiropas Banku iestādes koordinēta ES mēroga stresa testa, veikšana. Būtiski uzraudzības elementi 2016. gadā būs arī turpmāks darbs saistībā ar banku kapitāla kvalitāti un struktūru (arī saistībā ar pašreizējiem centieniem harmonizēt izvēles iespējas un rīcības brīvību), kā arī pārbaude par banku gatavību jaunajiem regulatīvajiem standartiem, piemēram, kopējās zaudējumu absorbēšanas spējas (TLAC; *total loss-absorbing capacity*) standartam un minimālajai prasībai par pašu kapitālu un atbilstīgajām saistībām (MREL; *minimum requirement for own funds and eligible liabilities*), kuru piemērojot, tiks nodrošinātas minimālās prasības attiecībā uz iekšējai rekapitalizācijai izmantojamiem (*bail-inable*) kapitāla instrumentiem. Turklāt vairāku gadu laikā tiks veikta banku iekšējo modeļu mērķpārbaude.

Uzraudzības darbība:

skaidras norādes banku vadībai,
kas no bankām tiek sagaidīts
uzraudzības jomā

tematiska pārbaude par
atbilstību BBUK principiem

Risku pārvaldība un datu kvalitāte

Tiks novērtēta banku risku pārvaldība apstākļos, kad zemas peļņitspējas dēļ tiek īstenota peļņas meklējumu stratēģija un vienlaikus lielā apjomā pieejams lēts centrālo banku finansējums. Turklāt finanšu krīzes pieredze parādījusi, ka banku valdes locekļu rīcībā ne vienmēr bijusi informācija par riskiem, kas nepieciešama, lai pieņemtu pamatotus uzņēmējdarbības un riska vadības lēmumus. VUM prioritāte ir skaidri formulēt, kas uzraudzības nolūkos šajā jomā tiek sagaidīts no bankām. Banku vadībai jāpieprasa un jāsaņem atbilstoša informācija par riskiem, kas ļautu padziļināti izvērtēt, vai ar uzņēmējdarbības lēmumiem saistītais riska līmenis atbilst bankas noteiktajiem risku uzņemšanās standartiem un limitiem. Datu kvalitāte un kopējo risku novērtēšanas spēja iestādes līmenī ir būtiski priekšnosacījumi pamatotu, uz riskiem balstītu lēmumu pieņemšanai un attiecīgi atbilstoši risku pārvaldībai. Šajā kontekstā VUM veiks tematisku pārbaudi par banku atbilstību Bāzeles Banku uzraudzības komitejas efektīvas riska datu apkopošanas un risku pārskatu sniegšanas principiem. Šī pārbaude arī ļaus veikt iedarbīgākus turpmākos pasākumus saistībā ar 2015. gadā veikto VUM tematisko pārbaudi par risku pārvaldību un vēlmi uzņemt riskus. Visbeidzot, lai nodrošinātu datu kvalitāti un drošību, nepieciešama moderna IT infrastruktūra. Tāpēc arī IT riski būs daļa no šīs analīzes.

Uzraudzības darbība:

dialogs par iekšējo likviditātes
pietiekamības novērtēšanas procesu

Likviditāte

2015. gadā īstenotais uzraudzības pārbaudes un novērtējuma process atklāja, ka vairākas bankas drošas likviditātes riska pārvaldības ziņā joprojām pilnībā neatbilst tam, kas no tām tiek sagaidīts uzraudzības jomā. Tāpēc VUM pievērsīs uzmanību banku iekšējā likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesa atbilstībai. Tiks rūpīgi pārbaudīts, ko bankas paveikušas, lai ieviestu un uzturētu stabilu likviditātes un finansējuma riska vadības sistēmu gan uzņēmuma normālas darbības, gan spriedzes situācijās.

Vienotajā uzraudzības mehānismā iesaistītās valstis

- Vienotais uzraudzības mehānisms
- Eiropas Savienība

